

Програмска
платформа
МСД

за период
2010. – 2014.

МСД
Млади социјалдемократи

Млади социјалдемократи су, 2008. године, усвојили Програмску платформу „Друштво знања“, која је била увод у освајање највећег броја одборничких мандата у историји наше организације – 109, и која је представљала свакако политички програм, али и која је нудила низ конкретних рјешења која се односе на побољшање положаја младих људи, те јасних стратешких циљева и праваца чија реализација се може оцијенити на недвосмислен и егзактан начин.

Пред изборе 2006. који, уласком 7 младих посланика СНСД представљају прекретницу за Младе социјалдемократе, усвојена је такође платформа, која је значајно усмјеравала рад и младих посланика СНСД и организације.

Избори 2010. године, прије свега од великог значаја за СНСД али и за МСД, у смислу очувања статуса најзначајнијег политичког подмлатка у РС и БиХ, намећу потребу израде једне опсежније анализе у смислу положаја младих у РС, те дефинисања још конкретнијих циљева који стоје пред Младим социјалдемократима, у настојању да створимо перспективу за младе људе у РС, како би опстали и остали на овом подручју, те били генератор развоја Републике Српске у процесу европских интеграција.

Прије свега треба рећи да се ми, Млади социјалдемократи, залажемо за:

- поштовање човјека, његовог достојанства, права и слобода, независно од његових увјерења, вјерске и националне припадности, пола, полне оријентације, политичког увјерења и социјалног статуса;
- једнакост шанси, афирмацију права и слобода запостављених и обесправљених појединаца, друштвених група и слојева, равноправност полова те међугенерациску солидарност;

- загарантовано право људи на здравствену заштиту, образовање, социјалну заштиту, радна, породична и друга права;
- друштво без привилегија, дискриминације и маргинализације;
- друштво у којем ће сви људи имати право на хуман и плаћен рад, те у којем ће сви облици рада бити праведно третирани, остваривање и заштиту права радника, особа које живе од рада и на основу свог рада;
- модерну демократску државу засновану на политичком ангажману грађана, која ће омогућити развој слободног, праведног и солидарног друштва;
- Босну и Херцеговину, засновану на равнотежи успостављеној Дејтонским мировним споразумом, која омогућава заштиту интереса ентитета и конститутивних народа;
- поштивање антифашизма као цивилизацијске тековине савременог свијета, те афирмацију и његовање племените традиције антифашизма на којој се темељи модерна Европа;
- побољшање квалитета људског живота у сарадњи са социјалдемократима и социјалдемократкињама свих земаља свијета;
- успостављање друштвене, економске и политичке подлоге за децентрализацију, унапређивање локалне самоуправе и уравнотежење регионалног развоја;
- заштиту природе, човјекове околине и здравља људи.

У складу са нашим увјерењима и вриједностима за које се боримо, настојимо да побољшамо положај младих људи у смислу системске, организоване и сталне подршке, али и континуиране анализе проблема са којима се млади сусрећу,

што је предуслов за дефинисање стратешких циљева и праваца које треба остварити и континуирано остваривати, како би положај младих у друштвеној транзицији био бољи.

У Републици Српској, поред Министарства породице, омладине и спорта, чије су активности на институционалан и законски начин усмјерене на побољшање положаја младих у Републици Српској, постоји читав низ тијела и докумената из области омладинског организовања, омладинског рада, дјеловања и активности, и то:

- Одбор за питања младих у Народној скупштини Републике Српске, који чине представници омладинских и студентских организација Републике Српске, млади посланици и представници Омладинског савјета Републике Српске, а који је иницијатор великог броја активности;
- Омладински савјет Републике Српске, као кровна организација омладинских организација у Републици Српској;
- Комисије за младе у скупштинама општина и градова, чији је рад усмјерен на унапређење омладинске политике на локалном нивоу;
- Омладинско представничко тијело из Републике Српске, интегрисано у рад Комисије за координацију питања младих на нивоу БиХ;
- Преко 200 омладинских организација, које су путем својих кровних организација умрежене у Омладински савјет Републике Српске;
- Закон о омладинском организовању, који се у Републици Српској примјењује од 2004. године;
- Омладинска политика Републике Српске за период 2010 –2015. године;
- Управљачки комитет за омладину Републике Српске, мултисекторално консултативно тијело, у чијем раду учествују представници свих министарстава, а

чији је основни задатак координација активности у имплементацији омладинске политике.

АКТИВНО УЧЕШЋЕ МЛАДИХ У ДРУШТВУ

Активно учешће младих људи у доношењу одлука и активностима на локалном, републичком и државном нивоу од кључне је важности ако желимо изградити демократичније, цјеловитије и напредније друштво. Учесће у демократском животу било које заједнице значи више од гласања или подржавања избора. Учесће и грађанска активност значи имати право, средства, простор и могућност, кад је потребно, и подршку за учешће у процесу доношења одлука, те бити укључен у активности којима је циљ изградња бољег друштва.

Ми желимо да подстакнемо младе људе да сами покажу заинтересованост за рјешавање својих и друштвених проблема. Као социјалдемократе, залажемо се за активнију улогу младих у политичком животу, раду омладинских, студентских и невладиних организација, и залажемо се не само за уважавање њихових ставова, већ је јачање капацитета ових организација, како би значајније учествовале у процесу креирања и доношења одлука, наш стратешки циљ.

У протеклом периоду смо:

- значајно повећали средства у буџету РС намијењена пројектима омладинских организација – 1.350.000,00 КМ (привремено 950.000,00 КМ ради уштеда у буџету због негативних ефеката свјетске економске кризе),
- иницирали увођење гранта у буџету РС намијењеног пројектима омладинских организација у руралним

подручјима – 200.000,00 КМ (привремено 50.000,00 КМ ради уштеда у буџету због ефеката свјетске економске кризе),

- по расписаним конкурсима за финансирање пројеката Савјета ученика средњих школа у 2008. години, финансијски је подржано око 30 малих грантова савјета ученика средњих школа у Републици Српској, те 27 грантова у 2009. години.
- иницирали доношење Закона о волонтирању,
- помогли изградњу и адаптацију неколико омладинских центара и домова омладине широм Републике Српске (Бања Лука, Зворник...), те изградњу омладинског тренинг центра на Бардачи,
- у сарадњи са Министарством за породицу, омладину и спорт, иницирали доношење докумената „Омладинска политика“ у 41 општина у РС (до 2007. године само Бања Лука и Зворник су имали усвојене наведене документе, 7 општина тренутно воде активности око израде истих, 12 општина није ни започело овај процес, док једна општина није у могућности да усвоји овај документ),
- Министарство за породицу, омладину и спорт организационо и финансијски је реализовало протеклих година курс енглеског језика за 1200 полазника годишње у великом броју општина Републике Српске.
- иницирали успостављање комисија и тијела и увођење буџета за младе у многим општинама у РС, у складу са усвојеним документима „Омладинска политика“.

Да бисмо повећали активније учешће младих у рјешавању властитих проблема снажно ћемо се, и даље, залагати за:

- пуну и досљедну примјену Закона о омладинском организовању на локалном нивоу кроз:
 - доношење докумената Омладинска политика,
 - успостављање скупштинских Комисија за младе,
 - успостављање буџета за младе.
- континуирано повећање средстава у буџетима за младе на локалном и вишим нивоима власти у циљу реализације омладинских програма;
- провођење докумената Омладинска политика кроз акционе планове, те укључивање представника омладинских организација у процес доношења акционих планова, те у реорганизована управљачка тијела за праћење и мониторинг провођења и имплементације истих;
- одређивање јасних критеријума за додјелу средстава из ових буџета у складу са стратешким циљевима и правцима из докумената Омладинска политика и укључивање представника омладинских организација у процес одлучивања при додјели ових средстава;
- обавезно укључивање представника младих у скупштинске и савјетодавне одборе и комисије за младе, те обезбјеђивање услова за рад омладинских савјета;
- спровођење годишњег истраживања о потребама и положају младих;
- дефинисање и успостављање образовног профила „омладински радник“ и професионализацију омладинског рада;
- подстицање младих на политички активизам кроз промоцију социјалдемократских вриједности – слободе, једнакости, социјалне правде и солидарности;

- унапрјеђивање институционалног система за информисање младих;
- изградњу или адаптацију мултифункционалних простора (омладински центри или домови омладине) за младе на градским подручјима;
- прилагођавање потребама младих домова културе или простора мјесних заједница на сеоским подручјима.

ОБРАЗОВАЊЕ

Образовање је друштвени процес у коме се преносе и стичу одређене навике, вјештине и практична умјећа, неопходне за обављање практичне дјелатности. Процесом образовања преносе се такође и одређене вриједности и норме које представљају неопходну претпоставку процеса социјализације и васпитања индивидуа у друштву, односно формирања личности. У крајњој линији, образовање утиче и на обликовање културе друштва и друштва у цјелини.

Образовни систем Републике Српске пролази кроз реформске процесе на свим нивоима. Од предшколског васпитања и образовања, преко основношколског, средњошколског и високошколског образовања, до образовања одраслих, спроводи се низ системских промјена кроз интегрални концепт цјеложивотног учења, а с основним циљем стварања друштва заснованог на знању.

У годинама иза нас, образовне и државне структуре РС, у сарадњи са представницима међународне заједнице, реализовале су низ реформских пројеката чија су достигнућа довољан квантум знања и искуства за идентификовање основних праваца развоја образовног система сагласног са европским образовним простором. 2008. година била

је година сумирања свих стечених искустава и њихове корелације са специфичностима и потребама друштвене заједнице у Републици Српској, на основу чега су успостављене основе конзистентног образовног система Републике Српске, доношењем системских закона.

Развојним програмом Републике Српске у периоду од 2007. - 2010. године, те измјенама и допунама РП РС у периоду 2010. - 2012. године одобрена су финансијска средства у износу од 85.000.000,00 КМ за реформисање и развој образовног система, те развој људских ресурса. У 98 пројеката из области образовања, одобрених и реализованих закључно са 2009. годином, у вриједности 65.227.678,00 КМ, 88 школа из области основног и средњег образовања је реконструисано или изграђено или су осавремењени услова рада у њима. Поред тога, 10 пројеката се односи на област високог образовања, Универзитете Бања Лука и Источно Сарајево којима се унапређују њихови институционални и функционални капацитети.

За квалитетно функционисање и излазне резултате образовања значајан фактор је општи стандард просвјетних радника. Овом питању у посљедњим годинама, Влада Републике Српске, уз стални контакт са синдикалним организацијама посвећивала је посебну пажњу и улагала напоре на побољшању стања. Наредна табела приказује кретање плата у периоду 2005-2008. година за наставнике у основној школи, професоре у средњој школи, редовне професоре у високом образовању и високе стручне спреме у институцијама културе (са 20 година стажа).

	2005	2006	2007	2008
основно	482	568	616	935
средње и култура	527	673	728	1100
високо	758	884	949	2200

Основно образовање

У Републици Српској наставни план и програм за основну школу објављен је 2006. године по тријадама. У школској 2008/09. години у првој тријади експериментално је уведен интегрисани наставни план и програм базиран на концепту васпитно-образовних подручја. Експериментални наставни план и програм уведен је у најмање по једном одјељењу првог разреда у свим основним школама Републике Српске.

Пројекте обуке наставника, стручних сарадника и васпитача спроводи Републички педагошки завод. Наставници и стручни сарадници имају обавезу сталног стручног усавршавања. Наставник и стручни сарадник школе дужан је учествовати:

- најмање једном годишње на стручном усавршавању на републичком нивоу,
- на стручним усавршавањима у школи,
- индивидуално се стручно усавршавати у складу са својим недјељним годишњим задужењем послова и обавеза.

Средње образовање

У Републици Српској је мали проценат ученика који не настављају даље школовање. Процент свршених основаца који не настављају даље школовање кретао се у распону од 3 до 5%, а за школску 2008/09. смањен је на 0,37%. Неки од разлога због којих ученици не настављају даље школовање су социо-економске, егзистенцијалне, здравствене и културолошке природе, породични и материјални разлози, промјене мјеста боравка, а поједини ученици настављају школовање у иностранству.

С циљем усаглашавања уписне политике са потребама тржишта рада, у децембру 2007. године, формирана је

Комисије за упис, која је имала задатак да обезбиједи што квалитетнији план уписа у средње школе. Чланови Комисије за упис су представници Завода за запошљавање, Завода за статистику, Привредне коморе, Административне службе града Бања Лука, Агенције за регионални развој, Министарства здравља и социјалне заштите, Министарства за просторно планирање, грађевинарство и екологију, Синдиката и Министарства просвјете и културе. У сарадњи са Привредном комором направљена је анализа потреба на тржишту рада упућивањем упитника послодавцима у вези са струкама и занимањима за која исказују потребе.

Тренутно не постоји обезбијећен систем квалитета у стручном образовању који би се темељио на анализи захтјева тржишта рада. Потребно је створити прилике за професионално усавршавање средњег стручног кадра као и за наставак њиховог школовања у струци у оквиру високог образовања, те одговарајућа савјетовања и подршке. Потребно је, такође, осавременити наставне планове и програме у средњем општем образовању, усмјерене на остваривању циљева и исхода образовања а морају бити усклађени, добро избалансирани како би задовољили шире друштвене потребе, конкретне потребе локалне заједнице и појединаца и заинтересовати ученике за холистички приступ образовању који подразумева међузависност знања у различитим областима, те у вези са сталним и брзим промјенама које се дешавају у савременом свијету развијати код ученика свијест о потреби цјеложивотног учења.

Образовање одраслих

Закон о образовању одраслих је утврдио поступке и услови за укључивање учења уз рад и стручну и професионалну обуку и цјеложивотно учење. Тренутно у Републици Српској нема центара за каријеру и професионалну оријентацију.

Образовање одраслих је важна компонента система цијеложивотног учења. Генерална конференција UNESCO-a 1976. године концепт образовања одраслих дефинише на начин да укључује скуп свих организованих образовних процеса, садржаја, нивоа и метода, без обзира на то наставља ли особа или замјењује започето школовање, развија своје способности и проширује знање или побољшава своје техничке или стручне квалификације. Такве активности мијењају ставове или понашање у перспективи личног развоја појединца и учешћа у уравнотеженом и независном социјалном, друштвеном и културном развоју.

Образовање одраслих мора бити саставни, једнако важан, али специфичан дио цијелокупног система образовања. Зато је дјелатност образовања одраслих уређена посебним законом, као и установе овлашћене за обављање дјелатности, права и обавезе одраслог учесника, статус, права и обавезе наставника, начин и извори финансирања, оснивање стручног савјетодавног тијела ради заједничког дјеловања свих учесника дјелатности, сертификација, евалуација и одговорност.

У Републици Српској образовање одраслих је истакнуто као саставни дио система образовања, а своју потврду добиће доношењем низа важних докумената. Најважнији корак у развоју образовања одраслих је израда и усвајање плана образовања одраслих, оснивање Завода за образовање одраслих, успостављање мреже установа и институција за образовање одраслих и израда и усвајање подзаконских аката.

Високо образовање

У погледу спровођења реформских процеса високог образовања у Републици Српској кључну улогу имају, прије свега, досљедна и потпуна примјена Закона о високом образовању РС у погледу унутрашње организације и

спровођења образовних процеса у складу са болоњским принципима, те примјена Оквирног закона о високом образовању БиХ у погледу квалитета рада високошколских институција и поступка акредитације, са којим је усклађен и нови Закон о високом образовању, донешен у јулу 2010. године, и у којем су одређена законска рјешења прецизније и јасније или у потпуности на другачији начин дефинисана.

У складу са Измјенама и допунама закона о високом образовању, усвојеним у марту 2007. године, извршена је интеграција јавних универзитета и у мају 2008. године је завршен процес успостављања управљачких органа на универзитетима и заједничких административно-техничких функција, посебно функција планирања буџета универзитета и финансијског пословања. Модел интегрисаног универзитета омогућава универзитетима и интеграцију наставног и научно-истраживачког рада и тиме брже и потпуније укључивање у европски образовни и истраживачки простор.

Успостављена су студентска представничка тијела у складу са Законом о високом образовању на јавним високошколским установама, а доношењем Закона о унији студента Републике Српске у јулу 2009. године, успостављена је и кровна организација студената Републике Српске. Унија студената Републике Српске, као асоцијација студентских представничких тијела, заступа све студенте Републике Српске и представља их на међународном нивоу.

Од јануара 2008. године почео је са радом и Савјет за развој високог образовања и осигурање квалитета који је својим радом, у оквиру својих надлежности, дефинисао и унаприједио поједине процедуре у области високог образовања, посебно у сегменту лиценцирања (Упутство о лиценцирању, Измјене и допуне Уредбе о условима за оснивање и почетак рада високошколских установа и о поступку утврђивања испуњености услова) и осигурања квалитета (Упутство за израду самоевалуционих извјештаја).

Савјет разматра Извјештаје комисија за лиценцирање, а након измјене Уредбе о условима за оснивање и почетак рада високошколских установа о поступку утврђивања испуњености услова, и елаборате о оправданости оснивања нових високошколских установа. Измјеном Уредбе о условима за оснивање и почетак рада високошколских установа, прописана је обавеза свим високошколским установама да на крају године направе самоевалуционе извјештаје, који се достављају Савјету на разматрање.

Усаглашена уписна политика на високошколске институције у РС за 2008/09. школску годину представља кључни стратешки моменат за укупан развој високог образовања и спровођење реформских процеса. Полазна основа и главни критеријуми за ово опредјељење налазе се у сљедећим аспектима:

- Ресурси високошколских установа,
- Стање (не)запослености високостручних кадрова у РС,
- Систем образовања РС кроз европске индикаторе.

Министарство просвјете и културе је у априлу 2009. и 2010. године тражило од свих високошколских установа податке о плану уписа за академску 2009/10. и 2010/2011. годину, податке о броју студената уписаних на сваки студијски програм појединачно и по годинама студија у претходној академској години као и спискове свих студената (са подацима о години уписа студија и годинама старости студента), те податке о очекиваном броју дипломираних студената до 01.09. текуће године.

Анализом достављених података и у складу са наведеним параметрима у креирању уписне политике, Влада РС је за све студијске програме на јавним универзитетима донијела одлуку о броју студената који се уписују у прву годину студија и који ће се финансирати из Буџета, односно који ће суфинансирати своје школовање.

За школску 2009/10. годину сви студенти који су уписани на дефицитарне студијске програме уписани су на буџет, док је дио или сви студенти који су уписали неки од студијских програма који исказују суфицит на тржишту рада су у обавези да суфинансирају своје школовање. Такође, на основу Закључка Владе са сједнице на којој је разматрана Информација о стању на приватним високошколским установама, по први пут су утврђене и уписне квоте за приватне високошколске установе.

Имајући у виду горенаведено, ми, Млади социјалдемократи, сматрамо да:

- *треба наставити са процесима унапрјеђивања критеријума квалитета и веће ефикасности у формалном образовању кроз:*
 - *унапрјеђивање квалитета образовних установа, наставног процеса, наставничког и академског кадра и финансирања формалног образовања;*
 - *унапрјеђивање система врједновања, самоврједновања и евалуације формалног образовања;*
 - *подстицање примјене нових метода, врста наставе и облика васпитно-образовног рада у наставном процесу свих нивоа формалног образовања;*
 - *унапрјеђивање и развијање програма стручног усавршавања наставног особља;*
 - *перманентно провјеравање постигнућа ученика у односу на постављене исходе образовања;*
 - *подржавање учешћа младих у међународним образовним програмима и размјене ученика и студената.*
- *треба континуирано развијати програме неформалног образовања младих и успоставити критеријуме квалитета и стандарде неформалног образовања;*
- *имплементација принципа и система осигурања квалитета треба да унаприједи наставни процес и*

излазне ефекте, те доведе високошколске установе до успјешне екстерне акредитације;

- даљи развој универзитета треба да има за циљ повећање самоодрживости, кроз принципе академских слобoda, научно-истраживачког рада и предузетништва по моделу интелектуалне корпорације. Потребно је јачати предузетничку функцију универзитета како би универзитет постао отворени универзитет који ће у значајнијој мјери сам обезбјеђивати дио средстава за свој рад, одакле би произашло не само материјално унапређење универзитета, већ и смјернице за развој наставних планова и програма, у складу са потребама друштва. Такође, академска заједница треба да се интензивније укључи у међународне истраживачке пројекте и кориштење предприступних фондова ЕУ;
- приватна иницијатива у високом образовању је допринијела бржем повећању процента високообразовних кадрова у Републици Српској. Уочена је неопходност изједначавања поступка оснивања и даљег функционисања јавних и приватних високошколских установа кроз законску регулативу, као и предвиђање рестриктивнијих мјера за непоштовање законских одредби. Нови Закон о високом образовању РС и његова досљедна примјена би требали да осигурају опстанак искључиво оних приватних високошколских установа које имају за циљ едукацију квалитетних кадрова ВСС;
- у сегменту унапређења наставног процеса на универзитетима, неопходно је увођење кооперативних, интерактивних и индивидуализованих метода, облика и средстава рада у настави те обука професора и асистената у сфери модерне наставне методике. Такође, неопходно је увођење мониторинга и мјерења ефикасности наставе, те

успостављање *Distance-learning* конекција са познатим универзитетима у свијету како би студенти могли слушати предавања истакнутих иностраних професора;

- планирањем образовних потреба и креирањем уписне политике требало би да буду обухваћени сви актери у високом образовању. Потребно је да се креирање уписне политике врши не само на основу ресурса високошколских установа, већ и у складу са стратешким правцима развоја образовања и потребама друштва, без обзира да ли се ради о јавним или приватним високошколским установама;
- један од показатеља квалитета високошколске установе је проценат дипломираних студената који се запошљавају у струци по завршетку студија. У том смислу, високошколске установе требају уложити додатне напоре на запошљавању својих дипломираних студената кроз различите видове сарадње са пословним сектором;
- један од основних принципа болоњског процеса је мобилност професора и студената и у складу с тиме потребно је планирати формирање Фонда за мобилност професора и студената, што би значајно унаприједило овај сегмент и убрзало реформске процесе;
- потребно је истрајавати у борби против корупције на високошколским установама у РС увођењем системских рјешења;
- потребно је младе људе оспособљавати за цјеложивотно учење.

СТУДЕНТСКИ СТАНДАРД

Од изузетне је важности да побољшамо положај студената ради мотивације младих људи и повећања броја уписаних младих у високошколске институције. Важност стипендирања је вишеструк. Са једне стране стипендије представљају подстицај и награду посебно надареним студентима, са друге стране стипендије могу бити одлучујући фактор у одлуци да ли ће млад човјек уписати факултет, или, да ли ће студент који већ студира бити у могућности да настави студије.

Народна Скупштина РС је 2008. године усвојила Закон о студентском стандарду који је дефинисао установе студентског стандарда и уредио њихову организацију и рад, који је дефинисао права, обавезе и одговорности студената те начин финансирања студентског стандарда. Амандманом који су предложили млади посланици СНСД-а, Закон је дефинисао и да студент има право на само једну стипендију из јавних извора стипендирања.

Како би се потпуно дефинисала процедура стипендирања студента, у 2008. години урађен је Правилник о додјели стипендија којим су утврђени критеријуми, те општи и посебни услови за додјелу стипендија, а чији принципи су изведени из Програмске платформе МСД «Друштво знања». Предвиђена је додјела стипендија у четири категорије:

- успјешни студенти,
- студенти посебних социјалних категорија,
- студенти из изразито неразвијених општина и
- студенти студија у иностранству.

У 2008. години, као и у 2009. и 2010. години, обезбијеђен је износ од 2.000.000 КМ за додјелу студентских стипендија те расписан конкурс за додјелу стипендија успјешним студентима, студентима посебних социјалних категорија и

студентима из изразито неразвијених општина. У категорији студената студија у иностранству стипендије се додјељују студентима који студирају студијске програме са листе студијских програма коју утврђује министар, на приједлог Савјета за развој високог образовања и осигурање квалитета.

У 2010. години Народна Скупштина РС је усвојила Закон о школовању и стипендирању младих талената.

С циљем стимулације уписа на дефицитарна занимања, у 2008. години, као и у 2009. и 2010. години Министарство је, према посебној одлуци Владе Републике Српске, одвојило средства за финансијску помоћ и набавку уџбеника за студенте прве године дефицитарних занимања: математике, физике, информатике, геодезије, електротехнике и машинства.

У 2010. години, обезбијећен је износ од 3.200.000 КМ за суфинансирање смјештаја у студентским и ћачким домовима. У износу од 200.000 КМ 2010. године, финансирање пројеката студентских организација је повећано за 300% у протекле 4 године.

Ми Млади социјалдемократи сматрамо да студентима треба:

- подршка програмима и пројектима олакшавања транзиције из високообразовног система на тржиште рада (студентска пракса, итд...),
- програми субвенција каматне стопе из Буџета којима Република треба студентима да омогући повољније кредитно задуживање код финансијских и других институција у РС у сврху финансирања школовања;
- повећати средства за пројекте које кандидују студентска представничка тијела Универзитета, како би уз помоћ њих обезбједили информатичко описмењавање, учење страних језика, рекреативне,

културне и друге активности студената који ће им омогућити квалитетније проведено слободно вријеме док студирају;

- обезбиједити средства за рад Уније студената РС и Студента омбудсмана РС;
- повећати издвајања за проширење смјештајних капацитета и рад установа студентског стандарда (студентских домова) а смјештај у студентском дому омогућити најбољим студентима поштујући јасне и праведне критеријуме;
- подржати програме студентских размјена и програме студијских боравака и усавршавања у иностранству.

ЗАПОШЉАВАЊЕ

Већи приступ младих тржишту рада значи и успостављање социјалне стабилности и економски развој земље. Имати посао значи самопоштовање, економску независност и могућност реализације индивидуалних интереса, због чега се незапосленост младих може окарактерисати и као “кршење људских права младих”. Носиоци власти, својим радом и координацијом треба да понуде платформе за рјешавање свих друштвених проблема, а нарочито оних који могу оставити трајне посљедице по друштво у цјелини, и морају да стратешки приђу проблему запошљавања младих по завршеном школовању.

У посљедње четири године, Завод за запошљавање РС је проводио програм запошљавања приправника ВСС, тј. суфинансирања приправничке плате у износу од 60%, а за који су сваке године обезбијеђена средства за 1000 – 1500 незапослених лица ВСС. Такође, на иницијативу младих

посланика СНСД, из новог гранта у буџету РС „Помоћ – подршка запошљавању младих“ у оквиру Министарства за породицу, омладину и спорт, обезбијеђено је 2.000.000 КМ годишње (привремено 200.000 КМ ради уштеда у буџету због ефеката свјетске економске кризе) за подстицање послодаваца ради запошљавања младих. У оквиру овог програма у 2008. години подстицај је добило 125 послодаваца који су запослили 240 младих радника, а у 2009. години је ову врсту подстицаја добило 240 послодаваца чиме је запослено 420 младих. Кад је у питању предузетништво, на иницијативу младих посланика СНСД, у Закону о гарантном фонду Републике Српске, усвојеном у Народној Скупштини РС 2010. године, предвиђен је посебан вид подршке младим предузетницима, у смислу издавања гаранција ради лакшег обезбјеђивања ризика код финансијског задуживања ради покретања пословних активности.

У сваком случају, да би се искористио људски потенцијал, оспособљена и стручна млада радна снага, потребно је створити повољан амбијент за развој привреде односно јачати институције правне државе и политичку стабилност, чему су СНСД и Влада Републике Српске давали активан допринос и кроз реформу привредног законодавства (Гиљотина прописа, нови Закон о привредним друштвима, итд...). Оно чиме се може дјеловати да би се лоша економска и привредна активност поправила, скупа са незапосленостју, јесу и шансе које се отварају у оквиру специфичног положаја појединих локалних заједница (геостратешки, политички и економски центар, образовни и здравствени центар), традиција у привреди, култури и спорту, растућа локална енергија и мотивација, инфраструктура за развој предузетништва и ИТ технологија, интеграциони процеси (ЕУ и регионални) те расположиви фондови за развој. Стратешки циљеви, који су најважнији за Републику Српску, се могу дефинисати:

- Стимулисање економског раста, запошљавања и повећање квалитета посла кроз:
 - Постизање и очување одрживог економског раста и раста запослености;
 - Побољшање конкурентности;
 - Уравнотежени регионални развој;
 - Промовисање друштвене укључености.
- Повећана продуктивност рада и квалитет кроз развој људских потенцијала кроз:
 - Развој и реформу образовног система у циљу задовољења потреба тржишта рада;
 - Безбједан и успјешан прелаз са образовања на тржиште рада;
 - Реализацију концепта доживотног образовања стратегијом доживотног учења;
 - Рад у правцу примјене кохерентног система образовања и обуке одраслих који задовољава потребе тржишта рада;
 - Осигуравање да обука у форми стручног образовања и усавршавања задовољава потребе за доквалификацијом одраслих и да је прилагођена потребама тржишта рада;
 - Осигуравање да кохерентна и квалитетна обука за усавршавање основних вјештина, која задовољава потребе тржишта рада, буде прилагодљива потребама одраслих за учењем и да пружа способности цјеложивотног учења.
- Постизање равнотежа између понуде и потражње запослења кроз:
 - Праћење аспекта потражње;
 - Праћење и усмјеравање потенцијалне радне снаге у правцу потреба тржишта рада;
 - Обезбјеђивање неопходне обуке и образовања радне снаге који задовољавају потребе тржишта рада;

- Успостављање ефикасног система посредовања кроз реформу Завода за запошљавање РС и развој и подстицање приватних агенција за посредовање у запошљавању.
- Повећање укључености на тржиште рада спрјечавањем дуготрајне незапослености, неактивности, друштвене искључености и сиромаштва радно способног становништва, нарочито група које су у неповољном положају;
- Проширење институционалних капацитета и остваривање дијалога међу актерима у области запошљавања.

Према подацима Завода за запошљавање групацију лица на евиденцији незапослених млађих од 30 година карактерише неколико чињеница:

- континуиран пад броја младих на евиденцији: са 43.088 лица у априлу 2006. године на 37.522 лица у септембру 2008. године. Усљед негативних ефеката свјетске економске кризе овај број се пење на 41.044 лица у фебруару 2010. године, да би у мају 2010. године износио 40.397 лица (прије имплементације пројекта запошљавања приправника), што показује нешто наглашенију рањивост младих као групе становништва на турбуленције на тржишту рада усљед поремећаја у економији и привреди Републике Српске,
- високо учешће лица трећег (КВ) и четвртог степена (ССС) образовања,
- на евиденцији ове старосне групе се налази и 16,8% лица НК-ПК-НСС,
- у посматраном периоду расте учешће младих високе стручне спреме што је посљедица јачања приватне иницијативе у високом образовању у РС,
- учешће лица са ВШС се значајно не мијења у посљедње четири године.

Иначе, групација младих лица на евиденцији је најдинамичнија: иако опада укупан број младих на евиденцији и релативно и апсолутно расте број младих међу запосленима са евиденције. Томе је свакако допринијела и оријентација Владе Републике Српске, ресорног министарства и Завода за запошљавање на оне активности и програме којима се подстиче и стимулише запошљавање младих.

У главне препреке карактеристичне за тржиште рада за старосну групу до 30 година старости спадају:

- високо учешће младих са нижим степенима образовања што доводи до:
 - омладина са ниским степеном образовања излаже се повећаној опасности од тога да проведу доживотну “каријеру” као незапослени или уз лабаву повезаност са тржиштем рада, због ниског степена образовања и застарјелих квалификација;
 - омладина са ниским нивоом образовања суочава се са потешкоћама при стицању или унапређењу својих квалификација, што смањује стопу њихове запослености;
 - омладина са ниским степеном образовања изложена је повећаној опасности од маргинализације на тржишту рада које се налази у транзицији.
- велика група младих није у процесу образовања, односно запослењу,
- велика група младих који су неактивни;
- озбиљан несклад између способности које омладина стекне кроз образовање и потреба за квалификацијама на тржишту рада.

С обзиром на анализу проблема с којима се млади сусрећу при запошљавању настојали смо лоцирати и могуће правце дјеловања с циљем рјешавања истих:

- Сарадња са образовним системом ради обезбјеђивања најефикаснијег преласка са образовања на запошљавање;
- Успостављање система за праћење оних који напуштају школовање и обезбјеђење систематског наставка активности праћења и подршке омладини која завршава школу у систему образовања;
- Успостављање система за пружање омладини потребних информација са тржишта рада, професионалне оријентације и вјештина потребних за тражење посла;
- Подршка успостављању повећаних могућности за обуку којом се могу ојачати индивидуални потенцијали омладине у Републици Српској, а путем обуке може побољшати запошљивост омладине која је напустила школовање;
- Успостављање могућности повећаног запошљавања и ревитализације за омладину која је у опасности од дуготрајне незапослености и омладине у руралним подручјима;
- Давање додатних понуда обуке омладини која је неактивна и није више у процесу образовања или незапосленим лицима, како би побољшали своје основне и стручне вјештине, као и способности цијеложивотног учења;
- Развој свеобухватних програма за омладину која се не налази у процесу образовања или није запослена. Нагласак треба ставити на омладину која се налази у опасности од дуготрајне незапослености/неактивности и омладину у руралним подручјима;
- Обезбјеђење програма волонтерског рада и активних мјера за младе неактивне људе који нису у процесу образовања, као и незапосленим људима

који могу повећати могућности запошљавања и повисити ниво вјештина;

- Подршка развоју предузетништва и могућности samozapošljavanja за омладину.

Најрелевантније циљне групе у акционим плановима и пројектима запошљавања би требали бити незапослени млади људи који нису у процесу образовања са ниским и средњим степеном стручне спреме, оба пола. Приоритет треба дати омладини са 6–23 мјесеца незапослености, те омладини у руралним подручјима.

СТАМБЕНО ЗБРИЊАВАЊЕ

Стамбена политика је осјетљив сегмент политике локалних заједница и Републике. Становање и изградња станова представљају једну од најважнијих компоненти привредног и друштвеног развоја једног друштва, организације и уређења простора, подизања животног стандарда становништва, те очувања средњег слоја становништва као основног предуслова дугорочног развоја и очувања виталности једног друштва.

Ми, Млади социјалдемократи сматрамо да државне институције на свим нивоима власти морају да утичу на процесе у стамбеној изградњи како би право на властити дом било остварено сваком појединцу.

У периоду транзиције тржишна конкуренција у овој области није дала жељене резултате. Поред тога што су цијене стамбеног квадрата превисоке и неусклађене са вриједношћу и бројем извршених радова у станоградњи, можемо и морамо бити незадовољни и са учешћем овог сектора у БДП-у, квалитетом извршених објеката, те начином организације грађевинских предузећа.

Поставља се следеће питање: како државне институције могу нешто предузети по питању станоградње имајући у виду да од цијене рјешавања стамбеног питања зависе и врло важни процеси као што су: задржавање младих људи на овом простору, наталитет и планирање породице?! Протеклих година, Инвестиционо-развојна банка је одобрила 525 стамбена кредита у износу од 35.445.409,89 КМ за младе брачне парове. У оквиру Министарства за породицу, омладину и спорт, обезбијеђена је подршка у буџету од 500.000 КМ годишње, ради субвенционисања 1% каматне стопе на стамбене кредите ИРБ РС за младе и младе брачне парове.

У смислу изградње стамбених јединица за младе под повољнијим условима и уз повољнији начин отплате, кључну улогу требају одиграти јединице локалне самоуправе, које могу користити механизме јавно-приватног партнерства, како би користећи грађевинско земљиште у власништву могле у сарадњи са другим инвеститорима понудити на тржишту јефтине станове које ће млади људи моћи отплаћивати по принципу робног лизинга.

Мора се водити рачуна и о томе да изградња нових станова буде у функцији достизања прихватљивих услова становања који би задовољили савремене стандарде из те области, те допринијели побољшању квалитета живота у њима.

СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА

Социјална политика означава друштвену дјелатност чија је садржина укупност животних, радних и друштвених услова у којима се одвија процес друштвеног развоја. Она доприноси остваривању циљева у погледу положаја човјека, његовог свестраног развоја, обезбјеђивању социјалне сигурности, хуманизацији друштвеног рада и људских односа.

Социјална политика је непосредна брига за човјека, за његову егзистенцију, могућност рада, подмиривање његових потреба, неутрализовање негативних посљедица егзистенцијалне несигурности, побољшање животних и радних услова те заштита лица погођених социјалном незгодом.

Области социјалне, породичне и дјечије заштите у Републици Српској дефинисане су правним оквирима који су дати у три системска закона: Закон о социјалној заштити, Породични закон и Закон о дјечијој заштити. Центри за социјални рад обједињавају дјеловање ова три закона у јединствен систем социјалне, породичне и дјечије заштите.

Период од 2006. до 2010. године обиљежен је знатним повећањем укупних улагања у област социјалне, породичне и дјечије заштите. Посљедице свјетске економске кризе, у овом периоду, нису имале значајнији утицај на висину укупних улагања у овим областима. Из године у годину ниво улагања се константно повећавао. По различитим основама, из буџета Владе Републике Српске, у систем социјалне породичне и дјечије заштите, путем Министарства здравља и социјалне заштите, у периоду од јануара 2006. до 30.06.2010.год. укупно је уложено 49.701.434,00 КМ. Поред ових улагања из буџета Владе РС, у периоду од 2006. до 2009. године у систем дјечије заштите, уложено је 156.674.550,00 КМ, по основу прихода из доприноса. У периоду од 2006. до 30.06.2010.год., у сљедеће установе социјалне заштите уложен је износ средстава како слиједи:

- Дом за дјецу и омладину ометену у развоју, Приједор
- 2.280.899,49 КМ;
- Завод за заштиту женске дјеце и омладине, Вишеград
- 1.134.700,00 КМ;
- Дјечији дом „Рада Врањешевић“, Бања Лука -
3.112.150,00 КМ;
- Дом за дјецу и омладину „Кисељак“, Зворник -
488.477,00 КМ.

У јануару 2008. године Народна Скупштина РС је усвојила измјене и допуне Закона о дјечијој заштити којим је са 4 мјесеца на 30 дана смањен период за који накнаду нето плате мајци у периоду кориштења породилског одсуства обезбјеђује и исплаћује послодавац.

Ми, Млади социјалдемократи сматрамо да социјална политика мора гарантовати социјалну правду и свим члановима друштва осигурати социјалну сигурност.

У ту сврху залагаћемо се за :

- *издвајање већих средстава на нивоу општина и градова за финансирање школовања социјално угрожене дјеце и младих људи, у складу са посебно утврђеном стратегијом. Не смијемо дозволити да и један млад човјек не изгради своју бољу будућност због чињенице да је рођен у сиромашној породици;*
- *посвећивање веће пажње школовању и каснијем запошљавању дјеце без родитељског старања;*
- *повећање издвајања из буџета у фондове за помоћ породицама са више дјеце у циљу повећања наталитета;*
- *омогућавање несметаног приступа лица са посебним потребама образовним, културним институцијама и спортским објектима;*
- *већу подршку омладинским, хуманитарним и невладиним организацијама и установама које се баве бригом о социјално угроженој дјечи и омладини;*
- *повећање новчаног износа који добијају родитељи рођењем дјетета, уз породилски пакет за новорођенчад, и адекватну рефундацију породилског одсуства послодавцима.*

Борићемо се за друштво у којем сви имају једнаке могућности за успјех.

Разноврсна и динамична култура је темељ успјеха савремене економије, јер креативна рјешења постојећих проблема настају креирањем неочекиваних веза.

Култура доприноси свеобухватном здрављу и благостању и у исто вријеме може да обједини и допринесе зближавању у заједници.

Ми, Млади социјалдемократи, сматрамо да је оспособљавање што већег броја људи, нарочито младих, за узимање учешћа у култури данашњице те једнако и толерантно унапређивање различитих облика стваралаштва веома важно за општи напредак друштва и појединаца. То није могуће остварити без демократизације културе која је усмјерена ка правима на суодлучивање свих културних радника и без културне демократије која осигурава простор за културно задовољење различитих друштвених група и у различитим друштвеним подручјима.

Свако има право на културу и право уживања и развијања културног идентитета.

У протеклом периоду запажен је експлозиван развој умјетности и културе у Републици Српској, гдје су се поред већ присутних дјелатности развиле нове. Снимљен је и први домаћи дугометражни филм – „32. Децембар“. Непходно је навести да је „32. Децембар“ филм чију је продукцијску екипу чинило 45 искључиво младих филмских радника из Републике Српске који су на основу овог пројекта остварили запослење. Овај филм данас репрезентује Републику Српску у најбољем свјетлу и као такав осваја значајне награде на интернационалним фестивалима. Повећано финансирање Министарства просвјете и културе Републике Српске усмјерено ка трећем сектору у култури којег у већини случајева чине млади људи довело је до значајног развоја и других дјелатности. Манифестација SpaPort у организацији Асо-

цијације за визуелне умјетности Проток представља феномен у региону гдје окупља и представља платформу за посљедње савремене изразе у визуелној умјетности. Градско позориште Јазавац представља идеалан примјер успјешне иницијативе младих људи који су створили треће позориште у граду Бањалуци које успјешно послује поред Народног позоришта Републике Српске и Дјечијег позоришта Републике Српске које су јавне установе. Значајне манифестације у организацији младих намијењених младој публици се дешавају широм Републике Српске. Неки од примјера су Rock Festival у Рудом, Silvertown Shine Festival у Сребреници, Фестивал културне индустрије у Приједору, Хорски сусрети у Бијељини, Акордеон Арт у Источном Сарајеву као и многи други. Да би се овакав развој наставио константан рад и информисање младих људи је императив!

Ми, млади социјалдемократи се залажемо за:

- *доступност културних добара свима;*
- *повећање буџетских издвајања за културу, те издвајања за изградњу и реконструкцију домова културе у локалним заједницама;*
- *законодавну и финансијску подршку независној културној сцени;*
- *већу партиципацију младих у културном животу и креирању културне политике на свим нивоима;*
- *веће могућности стипендирања младих умјетника;*
- *пружање могућности и услова младима у исказивању и вјежбању креативних способности;*
- *пројектесциљемобучавања и културног изражавања младих на пољу музике, медија и умјетности.*

Посебан нагласак треба ставити на образовање у култури, те на културу у образовању. Вјерујемо да директно учешће младих у култури и умјетности доноси бројне предности. Кроз умјетнички ангажман у заједници и

школама млади могу да се изразе, развију вјештине, стекну нове креативне начине сагледавања и обављања послова као и остваре нове везе са друштвом и самим собом. Стога мислимо да треба:

- анализирати креативни рад ученика у основним и средњим школама;
- увести програм креативних умјетничких радионица и секција у основним и средњим школама;
- успоставити правну и финансијску структуру за рад умјетника са ученицима;
- иницирати годишњу манифестацију ради презентације радова најуспјешнијих ученика;
- иницирати редовно информисање свих школа у Републици Српској о програму институција културе;
- иницирати редовна предавања о раду и садржајима културних институција у Републици Српској по школама.

СПОРТ

Спорт је сложена друштвена појава којој се у свим развијеним земљама свијета поклања велика пажња. Разлог за такав однос је његов изузетно велики утицај на све сегменте живота свременог човјека. Најчешће се у први план истиче позитивно дјеловање спорта на психофизичко здравље, али му се веома често приписују и атрибути пропагандног, финансијског и политичког средства. Спорт треба да представља основ за стварање здравог друштва, народа и нације.

Неке од реализованих активности од 2006. године, за област спорта:

- У организацију Малих олимпијских игара Републике Српске, директно и индиректно, учествује преко 90 000 ученика и ученица основних и средњих школа Републике Српске. За разлику од 2005. године гдје су била укључена само три спорта, данас у систему такмичења Малих олимпијских игара Републике Српске укључено је шест спортова. Од 2008. године покренута је Лига у одбојци и кошарци Града Бањалука у оквиру МОИ РС за ученике и ученице основних и средњих школа, гдје се од новембра до марта одржи преко 160 школских утакмица;
- Република Српска је добила законско рјешење о додјели Националног спортског признања Републике Српске. Национално спортско признање Републике Српске се односи на доживотне накнаде за спортисте који су освојили медаље на европским и свјетским првенствима и олимпијским играма у олимпијским спортовима – дисциплинама. Тренутно, Национално спортско признање Републике Српске прима 11 заслужних спортиста;
- Сваке године додјељују се годишње стипендије перспективним спортистима, спортистима инвалидима и потенцијалним олимпијским кандидатима. Од 2007. године па до данас додијељено је укупно 355 стипендија, и то: 290 стипендија перспективним спортистима у мјесечном износу од 170 КМ, 34 стипендије спортистима са инвалидитетом у мјесечном износу од 170 КМ, и 31 стипендија потенцијалним олимпијским кандидатима у мјесечном износу од 250 КМ;
- Лјетни спортски камп Републике Српске се организује за све спортске савезе Републике Српске. Министарство породице, омладине и спорта је, од укупно преко 6 400 спортиста који су прошли кроз овај камп, финансирало боравак за преко 3 700 спортиста;

- Изградња, реконструкција и санација преко 70 спортских објеката и терена од Требиња до Новог Града, од тога издвајамо најзначајније:
 - Изградња спортске дворане у Источној Илици (Војковићи)
 - Изградња спортске дворане у Сокоцу
 - Изградња спортске дворане у Оштрој Луци
 - Изградња спортске дворане у Милићима
 - Изградња спортске дворане у Берковићима
 - Изградња спортске дворане у Теслићу
 - Изградња спортске дворане у Мркоњић Граду
 - Изградња спортске дворане у Новом Граду
 - Изградња спортске дворане у Рибнику
 - Изградња спортске дворане у Пелагићеву
 - Изградња спортске дворане у Српцу
 - Реконструкција спортске дворане у Билећи
 - Санација и реконструкција Аутодорма Залужани
- Пројекат „Бесплатни систематски прегледи за спортисте старије од 15 година“ је у 2008. и 2009. години реализован у општинама Републике Српске, на основу Споразума о заједничкој сарадњи са Министарством здравља и социјалне заштите, Фондом здравственог осигурања Републике Српске и Заводом за медицину рада и спорта Републике Српске. Прегледе је вршио тим доктора спортске медицине Завода за медицину рада и спорта Републике Српске, а овим пројектом прегледано је преко 4000 спортиста;
- Такође, значајни пројекти који су реализовани на читавом територију Републике Српске, су:

- „Кошеви са конструкцијом широм Републике Српске“, гдје је постављено 100 кошева са конструкцијом од Требиња до Новог Града,
- „Одбојкашке мреже и лопте у све школе Српске“, свим основним и средњим школама подијељено је по 1 обојкашка мрежа и по 5 одбојкашких лопти,
- „Играјмо фудбал“ – свим основним, али и подручним и централним школама, те исто тако и средњим школама подијељене су фудбалске лопте у зависности од броја ученика у школама,
- „Стони тенис основцима“ – свим основним школама подијелиће се сто за стони тенис са мрежом, рекетима и лоптицом.

Материјална улагања у врхунски, квалитетни, школски и спорт за све још увијек су недовољна и заостају за европским просјеком. Осим што су недовољна, финансијска улагања нису ни дугорочно ни систематски ријешена. Модели финансирања спорта у Републици Српској су у великој мјери застарјели и ослоњени првенствено на буџетска издвајања. Основни разлог за то је недостатак позитивних правних прописа који уређују увођење модернијих модела финансирања спорта по угледу на развијеније земље Европске Уније. Правни проблеми се не огледају само у недостатку појединих законских ријешења, већ и у несагласности постојећих којима су створене правне празнине.

У нашим основним и средњим школама физичка култура треба да заузима много истакнутије мјесто што подразумева и рјешавање проблема улагања у спортску опрему и спортске реквизите потребне за квалитетно испуњавање задатих програма. Младе треба снажније стимулисати за бављење спортом као и адекватно цијенити оне младе људе који постижу значајније спортске резултате.

Тежиште треба ставити на omasовљавање спортских такмичења, укључивање много ширег круга омладине у спортске активности и развој постојећих такмичења на нивоу основних и средњих школа те универзитета. Потребно је вршити и одређену дислокацију разноликих спортских активности према руралном подручју те обратити пажњу на феномен изузетно ниске заинтересованости женске популације за бављење спортом. Рекреативни спорт на нивоу мјесних заједница треба оживјети а постојећу спортску инфраструктуру значајно освјетити.

У области спорта нарочито ћемо се залагати за:

- *увођење информационог система на територији цијеле Рупублике који би све спортске актере (од Министарства, преко савеза и клубова, па све до грађана) повезивао у јединствен електронски систем;*
- *отклањање правних празнина које су створене неусаглашеношћу Закона о спорту и других комплементарних Закона;*
- *створање повољнијег амбијента за улагање приватног капитала у спорт кроз измјене неких дијелова пореског система. Све спонзоре који улажу у спорт требало би стимулисати кроз умањење пореске основице и тако „праће новца“ у клубовима постепено увести у легалне токове, а спорту обезбједити додатне изворе финансирања;*
- *обезбједити финансирање спорта и спортских организација кроз оснивање специјалних фондова за спорт какви постоје у већем броју европских земаља;*
- *осигурање стабилних извора финансирања наступа младих спортиста на међународној сцени;*
- *изградњу спортских терена са свом пратећом опремом на руралним подручјима и подстицај оживљавању спортског живота на том подручју;*

- подршку оснивању и егзистирању спортских колектива који се баве спортовима који у нашој средини још увијек нису довољно познати и развијени а који могу да привуку значајан број младих људи;
- већу промоцију аматерског спорта и рекреације и стварање просторних услова за развој масовног и рекреативног спорта;
- формирање тзв. спортских одјељења у основним и средњим школама у која би се уписивала дјеца са посебним талентом за спорт;
- стипендирање младих и талентованих спортиста што је један од предуслова за постизање врхунских резултата;
- стално побољшање квалитета организације и омасовљавање (по броју спортова и по броју учесника) школских такмичења;
- регионалну сарадњу младих спортиста.

ЗДРАВЉЕ МЛАДИХ

Здравље младих је повезано са социо-економским развојем друштва, али и индивидуалним развојем. Млади су више него било која друга генерацијска група подложни брзим промјенама у физичком, емоционалном, психолошком, социјалном и духовном развоју што је неопходно имати на уму осмишљавајући мјере за виши ниво здравља популације младих.

Влада Републике Српске и Министарство здравља и социјалне заштите су покренули реформе у здравственом сектору у циљу повећања ефикасности сектора, јачања финансијске одрживости и побољшања квалитета здравствене заштите.

Укупна улагања у капиталне пројекте у здравственом сектору Републике Српске у периоду 2006. – 2010. године износила су 275.012.297,00 КМ. Средства су обезбијеђена из сљедећих извора:

- Влада Републике Српске – 24.739.242,00 КМ,
- Развојни програм РС – 45.964.173,00 КМ,
- Министарство здравља и социјалне заштите РС – 9.766.385,00 КМ,
- Фонд здравственог осигурања РС – 22.640.905,00 КМ,
- Кредитна средства (пројекти ХСЕП, СИТАП, Кореја I и Кореја II) – 71.563.999,00 КМ,
- Приватни партнер (модел јавно-приватног партнерства) – 55.992.616,00 КМ,
- Донације – 35.349.529,00 КМ,
- Остали извори – 9.045.448,00 КМ.

Непосредни ефекти капиталних улагања огледају се, прије свега, у повећању доступности здравствене заштите становништву (а самим тим и младима) Републике Српске, смањењу броја пацијената који се лијече у иностранству, смањењу дужине лијечења, увођењу нових метода и поступака дијагностиковања, лијечења и рехабилитације обољелих и повријеђених.

Наркоманија, алкохолизам, пушење, заразне и полно преносиве болести (СИДА, хепатитис Б, хепатитис Ц), болести везане за неправилну исхрану, загађеност животне средине, недовољна здравствена заштита и неинформисаност о здравственим ризицима саставни су дио окружења у којем живи популација младих у РС и БиХ и велика пријетња очувању здравља сваког појединца.

Да би се ситуација на овом пољу поправила потребно је много пажње посветити програмима едукације и информисања младих о масовним незаразним болестима, болестима овисности, ризичним понашањима који угрожа-

вају репродуктивно здравље као и о томе како водити здрав живот, заштитити и унаприједити своје здравље. Потребно је развити, стандардизовати, примјенити и пратити образовне програме за промоцију здравља младих који се спроводе од стране образовних институција; увести здравствено васпитање у школске програме и планове и остварити његову пуну имплементацију; едуковати наставни кадар из области здравствене заштите у складу са наставним планом и програмом прилагођеним потребама младих; развити, стандардизовати, примјенити и пратити програме за промоцију здравља младих који се спроводе од стране невладиних институција, а путем неформалног образовања.

Пажњу треба посветити и програмима рехабилитације, побољшању законодавства, развоју примарне здравствене заштите, подстицању аматерског спорта и промоцији здравих стилова живота међу младима, као и доношењу, те потпуном и досљедном провођењу Стратегије здравља младих Републике Српске.

Преусмјеравање традиционалног, клиничког, приступа ка савременим приступима здравственој заштити младих треба вршити кроз оријентацију на промоцију здравља и превенцију болести, интерсекторску сарадњу, сензибилизацију здравствених установа за потребе младих, укључивање заједнице, те активно учешће младих у планирању и развоју индивидуалне одговорности за здравље.

Млади социјалдемократи посебну пажњу придају особама с потешкоћама у психо-физичком развоју. Њихово укључивање у друштво, стварање услова за задовољење њихових потреба и поштовање посебног начина задовољавања њихових потреба, како у здравству тако и у осталим аспектима живота, мора бити један од стубова модерног друштва у РС и БиХ.

Залажемо се за комплетну здравствену заштиту особе, без обзира на пол, нацију, вјеру и расу. Потребно је

креирати и реализовати превентивне програме за болести које претежно погађају младе (полно преносиве и болести зависности) и програме заштите здравља како би се смањила стопа морбидитета међу младом популацијом.

Млади социјалдемократи подржавају:

- програме који имају за циљ превенцију и смањење алкохолизма, наркоманије и пушења међу младима;
- програме који имају за циљ унапређење репродуктивног здравља младих и спречавање ширења полно преносивих болести;
- програме одвикавања од зависности без моралних судова и сегрегација;
- програме који осигуравају пружање савјетодавне и информативне помоћи младима који су погођени проблемима зависности;
- проширење здравствене заштите зависника, психичких болесника и обољелих од СИДЕ, те оснивање адекватних јединица за њихово лијечење;
- посебне мјере обуке социјалних и здравствених радника, добровољних радника и организација које се баве превенцијом, рехабилитацијом и ресоцијализацијом младих зависника;
- програме који имају за циљ очување менталног здравља младих;
- превентивне програме који посредно или непосредно смањују насиље међу младима.

Подржавамо здравствено и сексуално образовање у школама у оквиру посебних наставних предмета те оснивање центара за планирање породице уз учешће младих у планирању и вредновању пројеката и активности којима би се те установе бавиле.

Млади социјалдемократи сматрају да:

- сваки грађанин РС и БиХ мора имати право на бесплатну примарну здравствену заштиту те се залажу за улагања и спровођење мјера које би, као крајњи исход, имала јачање и бесплатну примарну здравствену заштиту за све;
- држава мора водити бригу о здрављу својих грађана, а здравствене услуге под једнаким условима морају бити доступне свим грађанима.

Ако здравствена политика није социјална и солидарна, не постоји никаква здравствена политика.

предсједник Извршног одбора МСД
Срђан Мазалица